

Zbornik sažetaka

**Jačanje potencijala edukacijske
rehabilitacije**

Primošten

14. – 18. listopada 2021.

Jačanje potencijala edukacijske rehabilitacije

Zbornik sažetaka

Varaždin, 2022.

Savez edukacijskih rehabilitatora Hrvatske

IMPRESUM

Urednik:
Antun Zupanc

Oblikovanje i izrada naslovnice
Renata Kos

Računalna obrada i prijelom teksta
Renata Kos

ISBN
ISBN 978-953-58871-4-0

NAKLADNIK
Savez edukacijskih rehabilitatora Hrvatske

Varaždin, 2022.

objavljeno 2022. na mrežnim stranicama Saveza edukacijskih rehabilitatora Hrvatske

<https://www.savez-defektologa.hr/category/publikacije/>

Organizator

Savez edukacijskih rehabilitatora Hrvatske

Organizacijski odbor

Antun Zupanc, predsjednik SERH-a

doc.dr.sc. Zlatko Bukvić, predsjednik HKER-a

Renata Kos, tajnica SERH-a

Blanka Horvat, SERH

Tatjana Kovačić, SERH

Edit Lemal, SERH

Radmila Popović, SERH

Nataša Tomljanović SERH

Dubravka Vajdić, SERH

Nevzeta Zdunić, SERH

Programski odbor

doc.dr.sc. Zlatko Bukvić

doc.dr.sc. Sonja Alimović

mr.sc. Tatjana Kovačić

Radmila Popović

Nataša Tomljanović

Sponzori

**PODRŠKA KOJOJ
ZNATE IME.**

Školska knjiga uvijek uz vas

INC
Kockice se slažu

ZORA
HOTEL

Predgovor

Od 14. do 17. listopada 2021. godine u Primoštenu je održan kongres Saveza edukacijskih rehabilitatora Hrvatske pod nazivom „Jačanje potencijala edukacijske rehabilitacije“. Kongres je održan uživo uz prijenos predavanja uživo. Stručno-znanstveni kongres s međunarodnim sudjelovanjem tijekom četiri dana okupio je stručnjake iz Hrvatske i inozemstva koji su u zajedničkom radu pokušali definirati status edukacijskih rehabilitatora kao struke, otkriti koje su slabe točke u sustavima u kojima edukacijski rehabilitatori rade, identificirati koje su to prepreke u zakonskim okvirima za uspješnije implementacije novih rehabilitacijskih pristupa, te kako ojačati i zaštititi status struke i povećati njenu vidljivost u javnosti.

Tijekom četiri dana, rad konferencije bio je zasnovan na izmjeni iskustava i osnaživanju sudionika kroz radionice u kojima se kroz praktičan rad pokušalo iskustveno prenijeti primjere dobre prakse. Na radionicama je prisustvovao velik broj sudionika koji su imali priliku iskušati se u primjeni novih metoda u grupnom radu, te su imali priliku u evaluacijama osvrnuti se na rad facilitatora/voditelja radionice i sam sadržaj. Radionice su provodili edukacijski rehabilitatori, sustručnjaci, ali i stručnjaci čija primarna djelatnost nije rad s učenicima s teškoćama u razvoju. Same radionice su provedene uživo bez mogućnosti praćenja ili sudjelovanja u radionicama online zbog samog načina planiranja istih.

Veliki značaj ovom kongresu dalo je sudjelovanje kolega iz Slovenije, Srbije, Bosne i Hercegovine i Makedonije koji su u svojstvu plenarnih predavača predstavili sustave i pravne okvire država u kojima žive, rade i stručno djeluju. Njihovo je sudjelovanje Kongresu dalo izniman značaj i važnost, jer pokazuje nasušnu potrebu daljnjeg zajedničkog rada svih pojedinaca, ustanova, udruga i društava u kojima djeluju edukacijski rehabilitatori s područja Hrvatske i susjednih zemalja.

Izniman doprinos uspješnosti Kongresa dali su i sami članovi Saveza edukacijskih rehabilitatora Hrvatske i ostale uvažene kolegice i kolege koji su tijekom trajanja Kongresa prezentirali svoje radove koji su sastavni dio

objavljenog zbornika radova. Od inicijative kojom se promovira struka, preko specifičnih metoda i njihove primjene, do prikaza istraživanja i znanstvenih radova akademske zajednice s naglaskom na stručnjake s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji je i ove godine kao i svih prethodnih dao otvorenu i iskrenu podršku naporima članica i članova Saveza u organizaciji ovog Kongresa, predavači su predstavili ono najbolje što naša struka u ovom trenutku nudi.

Posebna zahvala suorganizatoru i partneru - Hrvatskoj komori edukacijskih rehabilitatora u svim aktivnostima vezanim uz djelovanje Saveza i organizaciji stručnih skupova s nadom u daljnju uspješnu suradnju.

Antun Zupanc, mag.rehab.educ.

PREDSJEDNIK SERH-a

PROGRAM

1.dan, 14.10.2021. ČETVRTAK

14:00 -15:00 – Registracija sudionika

15:00 – OTVARANJE KONGRESA „Jačanje potencijala edukacijske rehabilitacije“

...POZDRAVNE RIJEČI PREDSEDNIKA SERH-a I HKER-a

...NAJAVA PROGRAMA I ORGANIZACIJE RADA NA KONGRESU

15:30 - PLENARNA PREDAVANJA

15: 30 – 16:10 - Goran Petrušev: Novi model procene invalidnosti u Republici Severnoj Makedoniji zasnovan na Međunarodnoj klasifikaciji funkcionisanja, invalidnosti i zdravlja-ICF

16:10 – 16:50 - Sanda Starešina: Podrška ostvarenju jednakih mogućnosti u obrazovanju za učenike s teškoćama u razvoju (ATTEND) - predstavljanje projekta

16:50 – 17:30 - Marko Strle: The Slovenian current state of play-a personal perspective on special and Inclusive education

17: 30 - 18:10 - Vanja Marković: Između „mogu“ i „hoću“- Samoefikasnost u kontekstu odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama

18:10 – 18:50 - Vasilka Galevska Jovčevski: Features of sensory profile in children with disorders in verbal and social communication

2.dan, 15.10.2021. PETAK

8:40 BLOK PREDAVANJA

8:40 – 8:55 - Nataša Dolović: Razvoj konceptualnih adaptivnih vještina kod djece s poteškoćama iz spektra autizma

8:55 – 9:10 - Nataša Dolović: Simptomatologija spectra autizma kod djevojčica

9:10 - PLENARNA PREDAVANJA

9:10 – 9:50 – Silvana Pavlović: Proces inkluzije u Srbiji-izazovi i praksa škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju

9:50 – 10: 30 - Edis Tabaković: 3 ključna faktora za opremanje senzorne sobe

10:30 – 11:10 - prof.dr. Gordana Nikolić, Siniša Ranković, Miodrag Nedeljković: Specijalne škole kao lakmus za inkluziju u Republici Srbiji

11:10 – 11:50 - mr.sc. Selmir Hadžić: Mjesto i uloga strukovnih organizacija u edukaciji i rehabilitaciji - primjeri iz prakse

Pauza za ručak

13:30 - POSLIJEPODNEVNI BLOK PREDAVANJA

BLOK ONLINE PREDAVANJA

13:30 – 13:45 - Ivana Torjanac Matas, Ivana Milić: Edukativno-didaktičko sredstvo Vremenski krug kao individualna podrška

13:45 – 14:00 - Ivana Torjanac Matas, Ljiljana Banek: Poimanje vremena kod učenika s višestrukim teškoćama

14:00 – 14:15 - Tanja Šupe, Javorka Milković: Književnost kao medij u rehabilitacijskom radu sa djecom oštećena vida

14:15 – 14:30 - Marija Sertić Nađ, Kristina Tomić: Utjecaj upotrebe vizualnih rasporeda na suradnju i samoregulaciju kod djece s poremećajem iz spektra autizma

14:30 – 14:45 - Elizabeta Haničar, Marina Hojsak: Muzikoterapija uz terapijskog psa za djecu s poremećajima iz spektra autizma

14:45 – 15:00 - Marina Mihić, Elizabeta Haničar: Postupci pružanja podrške u tretiranju agresivnih ponašanja učenika s PSA - prikaz slučaja

15:00 – 15:15 - Vremenski prostor za postavljanje pitanja nakon bloka predavanja

Pauza do 16:00

BLOK PREDAVANJA

16:00 – 16:15 - Andrea Fajdetić, Iva Livić Kozina, Mirela Bukač: Etički izazovi edukacijskih rehabilitatorica u postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djece/učenika s ciljem predlaganja primjerene podrške u tranziciji ili tijekom OŠ obrazovanja

16:15 – 16:30 - Iva Ćorković: Razumna prilagodba radnog mjesta za osobe s invaliditetom - prikaz dobre prakse s aspekta Centra za profesionalnu rehabilitaciju Osijek

16:45 - RADIONICE (samo za sudionike u Primoštenu)

- Bojan Markičević: Nismo roboti, jer radimo važne greške (trajanje 3 sata za 20-25 sudionika)
- Iva Livić Kozina, Mirela Bukač, Andrea Fajdetić: Etika i etički izazovi edukacijskih rehabilitatora u postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djece/učenika

3.dan, 16.10.2021. SUBOTA

8:30 - PLENARNA PREDAVANJA

8:30 – 9: 00 - Marija Presečki Zmajlović, Mara Modrić: Zamisao promidžbe i jačanja vidljivosti edukacijske rehabilitacije kroz inicijativu „Edukacijski rehabilitatori- ključ inkluzije“

9:00 - JUTARNJI BLOK PREDAVANJA

9:00 –9:15 - Žarka Klopotan, Dragana Mamić: Gdje smo na putu koji vodi do poboljšanja mentalnog zdravlja djece i mladih s PSA

9:15 – 9:30 - Mia Bašić, Karolina Burek Bilokapić: Podrška socioemocionalnom razvoju učenika s PSA kroz poticanje emocionalnih kompetencija

9:30 – 9:45 - Vremenski prostor za postavljanje pitanja nakon bloka predavanja

Pauza do 10:15

BLOK PREDAVANJA

10:15 – 10:30 - Višnja Popović, Vanja Marković: Vježbanje inkluzije

10:30 – 10:45 - Luka Femec, Radmila Popović: Zelene čarolije iz sunčevog vrta

10:45 – 11:00 - Jasna Romich Jurički, Koraljka Žepec: Fraktalno crtanje i slušni integracijski trening u radu s učenicima s teškoćama u razvoju

11:00 – 11:15 - Dinka Žulić: Kako procijeniti matematičke kompetencije učenika s intelektualnim teškoćama

11:15 – 11:40 – Sanja Horvatić: Pokazatelji uspjeha izjednačavanja mogućnosti učenika s teškoćama na ispitima državne mature

11:40 – 12:00 – Vremenski prostor za postavljanje pitanja nakon bloka predavanja

Pauza za ručak

14:00 - PLENARNA PREDAVANJA

14:00 – 14:40 - dr.sc. Boris Jokić: Rezultati istraživačko- razvojnog projekta Nacionalno praćenje učinaka pandemije bolesti Covid-19 i potresa iz 2020. godine na organizaciju odgojno- obrazovnih procesa i dobrobit učenika i odgojno- obrazovnih djelatnika u Republici Hrvatskoj

14:40 – 15:20 - dr.sc. Predrag Pale: Utječe li tehnologija na metodiku?

15:20-16:00- doc.dr. Ivana Štrosar: Uloga edukacijskih rehabilitatora u multidisciplinarnom timu zdravstvenog sustava

Pauza do 16:15

16:15 - POSLIJEPODNEVNI BLOK PREDAVANJA

16:15 – 16:30 - Martina Zelić, Blaženka Filić-Vulin, Rea Fulgosi-Masnjak: Samoprocjena zadovoljstva osoblja i karakteristika službi podrške u pružanju usluge organiziranog stanovanja za osobe s intelektualnim teškoćama“

16:30 – 16:45 - Tatjana Žižek: Inicijalni razgovor s roditeljima

16:45 – 17:00 - Vremenski prostor za postavljanje pitanja nakon bloka predavanja

Pauza do 17:30

17:30 - RADIONICE (samo za sudionike u Primoštenu)

- Nebojša Nikolić- „Možete li pobediti Alojza?“ (trajanje 2 sata, za 20 sudionika)
- Jasna Romich Jurički, Koraljka Žepec: Pokret, boja, linija i glazba

4.dan, 17.10.2021. NEDJELJA

8:30 - POSTER PREZENTACIJE

8:30 – 8:45 - Lenka Cimperman, Maja Rebrović: Inkluzivnost na daljinu – projekt „Medvjedić Rino“ Centra za odgoj i obrazovanje Rijeka

8:45 – 9:00 - Dora Marinić, Damir Miholić: Provedba i evaluacija programa psihosocijalne podrške za djecu oboljele od šećerne bolesti tip 1

9:00 – 9:15 - Vremenski prostor za postavljanje pitanja nakon izlaganja postera

9:15 - ZAVRŠNI BLOK PREDAVANJA

9:15 – 9:30 - Dijana Toljanić, Ana Marinić: Promocija čitanja u godini čitanja

9:30 – 9:45 - Marija Kirinić, Suzana Babić, Ivanka Mijić: Od igre do škole – socijalna uključenost djece s teškoćama (prikaz projekta)

9:45 – 10:00 - Vremenski prostor za postavljanje pitanja nakon bloka predavanja

PAUZA do 10:30

10:30 – 12:00 PANEL RASPRAVA NA TEMU SKUPA – POZVANI STRUČNJACI IZ REGIJE IZ SVIH PODRUČJA RADA ER

12:00 - ZAKLJUČNA RIJEČ PRIJESEDNIKA SAVEZA I KOMORE ER I ZATVARANJE KONGRESA

Sadržaj

PROGRAM.....	7
Plenarna predavanja	16
Marko Strle, Msc. THE SLOVENIAN CURRENT STATE OF PLAY - A PERSONAL PERSPECTIVE ON SPECIAL AND INCLUSIVE EDUCATION	17
Silvana Pavlović PROCES INKLUZIJE U SRBIJI – IZAZOVI I PRAKSA ŠKOLA ZA OBRAZOVANJE UČENIKA SA SMETNJAMA U RAZVOJU.....	19
prof.dr. Gordana Nikolić, Siniša Ranković, Miodrag Nedeljković SPECIJALNE ŠKOLE KAO LAKMUS ZA INKLUZIJU U REPUBLICI SRBIJI	21
Usmena izlaganja	23
Nataša Dolović RAZVOJ KONCEPTUALNIH ADAPTIVNIH VJEŠTINA KOD DJECE S POTEŠKOĆAMA SPEKTRA AUTIZMA.....	24
Nataša Dolović SIMPTOMATOLOGIJA SPECTRA AUTIZMA KOD DJEVOJČICA	25
Ivana Torjanac Matas, Ivana Milić EDUKATIVNO-DIDAKTIČKO SREDSTVO VREMENSKI KRUG KAO INDIVIDUALNA PODRŠKA	26
Ivana Torjanac Matas, dr.sc. Ljiljana Banek POIMANJE VREMENA KOD UČENIKA S VIŠESTRUKIM TEŠKOĆAMA	27
Tanja Šupe, Javorka Milković KNJIŽEVNOST KAO MEDIJ U REHABILITACIJSKOM RADU SA DJECOM OŠTEĆENA VIDA	28
Marija Sertić Nađ, Kristina Tomić UTJECAJ UPOTREBE VIZUALNIH RASPOREDA NA SURADNJU I SAMOREGULACIJU KOD DJECE S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA.....	30
Elizabeta Haničar, Marina Hojsak MUZIKOTERAPIJA UZ TERAPIJSKOG PSA ZA DJECU S POREMEĆAJIMA IZ SPEKTRA AUTIZAM.....	31
Marina Mihić, Elizabeta Haničar POSTUPCI PRUŽANJA PODRŠKE U TRETIRANJU AGRESIVNIH PONAŠANJA UČENIKA S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA - PRIKAZ SLUČAJA	32
mr.sc. Andrea Fajdetić, Iva Livić Kozina, Mirela Bukač ETIČKI IZAZOVI EDUKACIJSKIH REHABILITATORICA U POSTUPKU UTVRĐIVANJA PSIHOFIZIČKOG STANJA DJECE/UČENIKA S CILJEM PREDLAGANJA PRIMJERENE PODRŠKE U TRANZICIJI ILI TIJEKOM OŠ OBRAZOVANJA	34
Iva Ćorković RAZUMNA PRILAGODBA RADNOG MJESTA ZA OSOBE S INVALIDITETOM -PRIKAZ DOBRE PRAKSE S ASPEKTA CENTRA ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU OSIJEK	36

<i>Žarka Klopotan, doc.dr.sc. Dragana Mamić</i> GDJE SMO NA PUTU KOJI VODI DO POBOLJŠANJA MENTALNOG ZDRAVLJA DJECE I MLADIH S PSA.....	38
<i>Mia Bašić, Karolina Burek Bilokapić</i> PODRŠKA SOCIOEMOCIONALNOM RAZVOJU UČENIKA S PSA KROZ POTICANJE EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA	39
<i>Višnja Popović, Vanja Marković</i> VJEŽBANJE INKLUZIJE, SURADNJA ŠKOLE ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE – PULA I MEDICINSKE ŠKOLE PULA KROZ PROVOĐENJE KINEZITERAPIJE ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU.....	40
<i>Luka Femec, Radmila Popović</i> ZELENE ČAROLIJE IZ SUNČEVOG VRTA.....	42
<i>Jasna Romich Jurički, Koraljka Žepić</i> FRAKTALNO CRTANJE I SLUŠNI INTEGRACIJSKI TRENING U RADU S UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU.....	44
<i>Dinka Žulić</i> KAKO PROCIJENITI MATEMATIČKE KOMPETENCIJE UČENIKA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA	46
<i>Sanja Horvatić, Matija Batur</i> USPJEH PRISTUPNIKA S TEŠKOĆAMA NA ISPITIMA DRŽAVNE MATURE U IZAZOVNOJ 2019./2020. GODINI.....	48
<i>Martina Zelić, Blaženka Filić-Vulin, prof.dr.sc. Rea Fulgosi-Masnjak</i> SAMOPROCJENA ZADOVOLJSTVA OSOBLJA I KARAKTERISTIKA SLUŽBI PODRŠKE U PRUŽANJU USLUGE ORGANIZIRANOG STANOVANJA ZA OSOBE S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA.....	50
<i>Tatjana Žižek</i> INICIJALNI RAZGOVOR S RODITELJIMA	52
<i>Dijana Toljanić, Ana Marinić</i> PROMOCIJA ČITANJA U GODINI ČITANJA	54
<i>Marija Kirinić, Suzana Babić. Ivanka Mijić</i> OD IGRE DO ŠKOLE - SOCIJALNA UKLJUČENOST DJECE S TEŠKOĆAMA.....	56
Poster prikazi.....	58
<i>Lenka Cimperman, dr.sc. Maja Rebrović Čančarević</i> INKLUZIVNOST NA DALJINU – PROJEKT „MEDVJEDIĆ RINO“ CENTRA ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE RIJEKA.....	59
<i>Dora Marinić, doc.dr.sc. Damir Miholić</i> PROVEDBA I EVALUACIJA PROGRAMA PSIHOSOCIJALNE PODRŠKE ZA DJECU OBOLJELU OD ŠEĆERNE BOLESTI TIP I.....	60
Radionice	61
<i>Bojan Markičević</i> NISMO ROBOTI, JER RADIMO VAŽNE GREŠKE.....	62

<i>Iva Livić Kozina, Mirela Bukač, mr.sc. Andrea Fajdetić</i> <i>ETIKA I ETIČKI IZAZOVI EDUKACIJSKIH REHABILITATORICA U POSTUPKU</i> <i>UTVRĐIVANJA PSIHOFIZIČKOG STANJA DJECE/UČENIKA .....</i>	<i>63</i>
<i>Nebojša Nikolić</i> <i>MOŽETE LI POBEDITI ALOJZA? .....</i>	<i>65</i>
<i>Jasna Romich Jurički, Koraljka Žepić</i> <i>POKRET, BOJA, LINIJA I GLAZBA .....</i>	<i>66</i>

Plenarna predavanja

THE SLOVENIAN CURRENT STATE OF PLAY - A PERSONAL PERSPECTIVE ON SPECIAL AND INCLUSIVE EDUCATION

Marko Strle, MSc.

CKSG Portorož, DSRPS, Republika Slovenija

Defining an inclusive school requires a clear and precise consideration of what new capabilities we will develop in such a school at all. The key opportunities and possibilities of the new school are developing the skills of critical thinking, problem solving, decision making, collaboration, networking, group communication, assertiveness, etc. One of the most important tasks of the school is how to equip students for further learning skills.

We strive to ensure appropriate adjustments and assistance to children and adolescents with special needs (SEN) to help them achieve their knowledge objectives and standards and develop their potential. The majority of children with SEN are provided with education in regular kindergartens and basic and upper secondary schools, where they are offered various forms of assistance. The organisation and manner of implementing programmes are adjusted to their needs and additional expert assistance is offered.

Learners with SEN in Slovenia have the option to attend: mainstream schools and nursery schools; schools offering individual adapted programmes; units in mainstream schools that follow the adapted programme; units in special institutions.

Most learners attending special institutions have one or more other disabilities aside from their main one. Thus, they require specially adapted forms of work, healthcare and rehabilitation, none of which can be provided during inclusion in mainstream schools.

We are fully aware that an impairment, hindrance or disorder is only one part of the identity of children with SEN, who, like everyone else, have many talents and much potential. Therefore, we are supporting and

developing equal education and vocational training opportunities for all children with various special needs.

Co-operation between mainstream schools and specialised institutions, where examples of good practice are present, has been established at the national level. Most commonly, this applies to examples where there are units from schools offering the adapted programme. This form of provision allows transfer between programmes, meaning that pupils with SEN integrated in a special unit attend special subjects in mainstream schools.

Within special institutions and schools with the adapted programme, there is a mobile service provided by disability experts. They are responsible for the provision of aid required to overcome disabilities, barriers and disorders. Their job is to visit children and learners at pre-primary institutions and schools and provide them with additional professional support. They also offer advice to teachers and educators on the adjustments of school activities required for each learner.

At the forefront of special needs education is the individual child or adolescent and their development. The organisation and forms of educational work are adapted to each child and adolescent in need and additional forms of assistance are ensured to each individual child and adolescent by a special needs decree, considering their special needs.

The development of an ideal inclusive school, the reflection of the current and future position and role of mobile teachers, the monitoring and evaluation of the schooling during covid-19 and the care of the mental health of professionals are just some of the most relevant topics that we (still) have to take in consideration.

marko.strle@cksg.si

PROCES INKLUZIJE U SRBIJI - IZAZOVI I PRAKSA ŠKOLA ZA OBRAZOVANJE UČENIKA SA SMETNJAMA U RAZVOJU

Silvana Pavlović

Zajednica škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom
Republike Srbije –Beograd, Republika Srbija

Od 2009. godine, zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, u Srbiji se zvanično uvodi inkluzija i individualno obrazovni plan i program. Ovim Zakonom, prestaju da važe specijalni programi kao i svi Pravilnici o nastavnom planu i programu za učenike sa smetnjama u razvoju koji su bili izrađeni u odnosu na vrstu i stepen teškoće u razvoju. Ključni zadatak škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju je da pronade adekvatan put i način za ostvarivanje ciljeva obrazovanja i vaspitanja i prilagođavanje nacionalnog programa učenicima sa smetnjama u razvoju. Poseban izazov su učenici sa kognitivnim smetnjama, u okviru razredne i predmetne nastave.

Izmenom Zakona 2009. godine, “specijalne škole” uključuju decu u obrazovno-vaspiti rad na osnovu mišljenja Interresorne komisije. Nekada specijalizovane škole za određen tip smetnji se transformišu u škole za sve vrste smetnji, zavisno od izbora škole od strane roditelja učenika. Škole za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju se susreću sa novim izazovom u obavljanju osnovne delatnosti, obrazovanja učenika sa smetnjama u razvoju različitih struktura. Takođe, škole pružaju dodatnu podršku u obrazovanju dece, učenika i odraslih sa smetnjama u razvoju u drugoj školi ili ustanovi na osnovu raspoloživih resursnih kapaciteta (kadrovskih- stručna sprema i materijalnih- opremljenost škola).

Kako bi odgovorili na brojne izazove i ozbiljne zadatke, 2015. godine osniva se Zajednica škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom Republike Srbije. Zajednici pristupa svih 48 škola u Srbiji. Ministarstvo prosvete, ubrzo prepoznaje Zajednicu kao partnera i uključuju je u izradu zakonskih i podzakonskih akata vezano za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju. Efikasna povezanost svih 48 škola u Srbiji, dobro organizovane aktivnosti Zajednice, kao i iznošenje čvrstih argumenata

naučno zasnovanih i iskustveno potkrepljeni, utiče na značaj i viđenje nove uloge škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju u procesu inkluzije. Zajednica učestvuje u svim radnim grupama Ministarstva prosvete i utiče na dostupnost prilagođenih udžbenika, regulativi pružanja dodatne podrške, izradi ključnih podzakonskih akata za rad i funkcionisanje, pa sve do novog procesa i aktuelnosti razvoja škola u resurs centre.

Cilj Zajednice je da partnerskim odnosom sa nadležnim resornim ministarstvima i institucijama uredi sistem obrazovanja i vaspitanja dece, učenika i odraslih sa smetnjama u razvoju. Uspeh Zajednice se ogleda kroz mnogo rešenih izazova, kao i u dobroj komunikaciji, kako sa školama članicama, tako i sa svim akterima koji kreiraju i sprovode obrazovnu politiku u Srbiji.

zaintegraciju@gmail.com

SPECIJALNE ŠKOLE KAO LAKMUS ZA INKLUZIJU U REPUBLICI SRBIJI

prof.dr. Gordana Nikolić¹, Siniša Ranković², Miodraag Nedeljković³

¹ Pedagoški fakultet u Somboru, Republika Srbija,

² Društva defektologa Srbije, Beograd, Republika Srbija,

³OŠ „Vidovdan“, Bor, Republika Srbija

U razumevanju konceptualističke platforme inkluzivnog obrazovanja (IO) sveprisutna su razmatranja uloge škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju (specijalne škole). Mnoga su pitanja o ulozi ovih ustanova, a kao ključno izdvaja se pitanje koje razmatra njihovo mesto u procesu inkluzije. U nekim zemljama koje su uspostavile legislativu u pravcu IO, u koje spada i Srbija, mesto specijalnih škola postalo je nekonforno. Takvo sagledavanje uloge ovih ustanova posebno dobija na značaju uvođenjem pristupa da se sva deca i učenici uključe u najbliže vrtiće i škole, kao i da su specijalne škole po načinu rada segregacione. Ipak, i pored poziva na zatvaranje ili promenu uloge, kao i načina rada ovih ustanova, one opstaju i u zemljama koje se dugo i posvećeno bave politikom i praksom IO. Značajan broj istraživača smatra da specijalne škole ne mogu da budu deo inkluzivnog pristupa, a da njihovo opstajanje, zapravo, svedoči o neuspehu politike inkluzivnog obrazovanja. Ništa manji broj istraživača i praktičara smatra da specijalne škole mogu i treba da budu deo inkluzivnog sistema obrazovanja. Alen i Braun su ispitivali situaciju specijalnih škola u Velikoj Britaniji uz konstataciju da je važnost tih ustanova često potpuno ignorisana ili prikazivana u lošem svetlu uz iskazivanje minimalnog razumevanja za njihov opstanak. Ekspert u oblasti IO kao i specijalnog obrazovanja, Alan Dison zaključuje da sistem lamentira između pristupa koji svu decu i učenike smatra istim, bez suštinskih razlika i pristupa u kome su svi učenici različiti. Pored mnogih debata o inkluziji, roditelji, primera radi na Novom Zelandu, i dalje radije biraju specijalne škole, a država nije redukovala podršku, već osnažuje i finansira te ustanove. U Republici Srbiji od Zakona iz 2009. godine deca i učenici sa smetnjama u razvoju se uključuju u vrtiće i škole pod zajedničkim programom, korišćenjem generalnih priručnika i udžbenika, uz mogućnost adaptacije putem individualnog obrazovnog plana. Pre uvođenja strategije do 2030.

sprovedeno je opsežno istraživanje o ulozi specijalnih škola u Republici Srbiji. Uzorkom je obuhvaćeno svih 48 specijalnih škola, a za potrebe istraživanja, u Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, pripremljen je upitnik za prikupljanje podataka iz ovih škola. Pokazatelji postignuća učenika ukazuju na to da svega 56,95% učenika usvaja elementarna obrazovna postignuća i životne veštine korisne u svakodnevnim aktivnostima. Uključivanje predškolske dece veće je u Vojvodini (M=6,83) i Beogradu (M=6,71) u odnosu na ostatak Srbije (M=3,37). Horizontalna pokretljivost pokazuje 8,4 puta češći prelazak učenika iz redovne u specijalnu školu

goca.dra@gmail.com

Usmena izlaganja

RAZVOJ KONCEPTUALNIH ADAPTIVNIH VJEŠTINA KOD DJECE S POTEŠKOĆAMA SPEKTRA AUTIZMA

Nataša Dolović

Angerona, Čakovec, Republika Hrvatska

U dijagnosticiranju poteškoća spektra autizma procjenjujemo djetetovu funkcionalnost u odnosu na socijalne interakcije i komunikaciju, igru kao i motoričke obrasce te u kojem omjeru te vještine odstupaju od tipičnog razvoja sukladno dobi. Iako je prisutna snažna heterogenost unutar samoga spektra, svu djecu vežu neka zajednička obilježja. U odnosu na kvalitetu i kvantitetu tih obilježja postavljamo edukacijsko-rehabilitacijske ciljeve kojima podižemo funkcionalnost konceptualnih adaptivnih vještina potrebnih da bi svako to dijete imalo najbolje šanse za što bolji razvojni ishod. Razvoj komunikacije, jezika, usvajanje akademskog znanja, ali i nezaobilazno učenje samoregulacija, fokus su ove prezentacije kao temelj usvajanja ostalih adaptivnih vještina. Na tom putu učenja, roditelji su najbolji partneri ako imaju jasne i precizne upute kako razumjeti svoje dijete. Moto „što prije, to bolje“ ključ je uspješnijeg razvojnog ishoda, a samim time i kvalitetnijeg života obitelji u cjelosti.

dolovic.nat@gmail.com

SIMPTOMATOLOGIJA SPECTRA AUTIZMA KOD DJEVOJČICA

Nataša Dolović

Angerona, Čakovec, Republika Hrvatska

U zadnjih nekoliko godina sve je više rasprava o tome da možda zaista postoji razlika u kliničkim slikama PSA (poteškoća spectra autizma) u odnosu na spol. Koje su razlike, te kako djevojčice mogu vrlo vješto prikriti i „zakamuflirati“ simptome bit će raspravljeno u ovoj prezentaciji. Ovime želim naglasiti značaj rane identifikacije PSA kod djevojčica kao ključni faktor njihovog daljnjeg razvoja, posebice mentalnog zdravlja u kasnijoj dobi (adolescencija i odrasla dob).

dolovic.nat@gmail.com

EDUKATIVNO-DIDAKTIČKO SREDSTVO VREMENSKI KRUG KAO INDIVIDUALNA PODRŠKA

Ivana Torjanac Matas, Ivana Milić

OŠ Nad lipom, Zagreb, Republika Hrvatska

Poimanje vremena i orijentacija u vremenu učenicima s intelektualnim i višestrukim teškoćama apstraktna je kategorija, između ostalog što ih je vrlo teško zorno predočiti. Zahtijeva specifične misaone procese i načine poimanja i percipiranja vremena. To je vjerojatno jedan od razloga njihovog nepotpunog doživljaja i shvaćanja vremena, a utječe na svakodnevne životne aktivnosti. Za svakog učenika važno je da razumije kad se nešto dogodilo, je li od navedenog događaja prošlo puno ili malo vremena. Važno je saznanje da događaji koji se odvijaju u vremenu slijede jedan iza drugoga, ili im prethode, da učenik događaj u vremenu razumije i da se može u vremenu orijentirati. Tijek vremena ciklički se odvija kroz manje vremenske segmente kao što su godišnja doba, mjeseci u godini, dani u tjednu, doba dana i sat.

Promišljalo se na koji način taj proces pojednostavniti, približiti i olakšati. Iz tog razloga osmišljeno je edukativno-didaktičko sredstvo Vremenski krug pomoću kojeg je zorno predočen ciklički protok vremena. Sastoji se od kružne baze i pomičnih ili manipulativnih dijelova u obliku kartica s nazivima, ilustracijama i brojevima te strelicama. Učenici samostalno ili uz podršku mogu koristiti manipulativne dijelove u svrhu usvajanja novih sadržaja, ponavljanja i uvježbavanja nastavnog gradiva, kao i vrednovanja. Tijekom svakodnevne uporabe kroz godinu ispitivana je njegova učinkovitost i dorađivan je u skladu s individualnim potrebama učenika.

Korištenje Vremenskog kruga učenicima je bilo zabavno, motivirajuće i vrlo poticajno i uvelike ih je potaknulo na uvježbavanje pojmova vremena. S druge strane učiteljima je bitno olakšalo proces učenja i poučavanja.

itorjanacm@gmail.com

ivanamilic64@gmail.com

POIMANJE VREMENA KOD UČENIKA S VIŠESTRUKIM TEŠKOĆAMA

Ivana Torjanac Matas, dr.sc. Ljiljana Banek

OŠ Nad lipom, Zagreb, Republika Hrvatska

Učenici s intelektualnim i višestrukim teškoćama nerijetko se suočavaju s problemom nepotpunog doživljaja i shvaćanja vremena. Ljudske se aktivnosti odvijaju u vremenu, a vrijeme se ciklički odvija kroz manje vremenske segmente. Važno je događaj u vremenu razumjeti i u vremenu se orijentirati. Učenici s višestrukim teškoćama vrijeme doživljavaju kroz svakodnevne aktivnosti života i rada i usvajaju ih kroz dnevne rutine. Budući da se radi o apstraktnom području i pojmovima za koje vrlo teško nalaze zorne orijentire koji im mogu olakšati navedene procese, s istim se izazovima susreću i učenici bez teškoća.

Provedenim istraživanjem bili su obuhvaćeni učenici s intelektualnim i višestrukim teškoćama, polaznici OŠ Nad lipom, s ciljem dobivanja podataka o doživljaju i shvaćanju kategorija vremena. Kao instrument podrške za lakšu orijentaciju i shvaćanje vremena i vremenskog slijeda korišteno je edukativno-didaktičko sredstvo Vremenski krug. Navedeno edukativno-didaktičko sredstvo za internu uporabu izrađeno je i tijekom njegove uporabe usavršeno u Osnovnoj školi Nad lipom, a obuhvatilo je pojmove godišnjih doba, doba dana, dana u tjednu, mjeseca u godini i sata.

Dobiveni rezultati pružili su uvid u procese usvajanja i korištenja pojmova vezanih uz vrijeme. Primijenjeno edukativno-didaktičko sredstvo Vremenski krug bitno je olakšalo i zorno približilo apstraktne pojmove vremena i kao takvo bitno olakšalo snalaženje u vremenu.

itorjanacm@gmail.com

ljiljana.banek@gmail.com

KNJIŽEVNOST KAO MEDIJ U REHABILITACIJSKOM RADU SA DJECOM OŠTEĆENA VIDA

Tanja Šupe, Javorka Milković

OŠ Pećine, Rijeka, Republika Hrvatska

Usvajanje vještina čitanja i pisanja važan su segment u rehabilitacijskom radu s djecom oštećena vida. Razvijanje vještina koje su preduvjet opismenjavanju slijepog djeteta zauzima značajan period u rehabilitacijskom radu s djetetom oštećena vida predškolske dobi, baš kao i razvijanje kompenzacijskih potencijala kod slabovidnog djeteta, sve u cilju usvajanja vještina početnog čitanja i pisanja. „Pismenost je puno više od samo sposobnosti čitanja i pisanja; pismenost znači moći komunicirati smisao kroz jezik na različitim stupnjevima znanja, od osnovnog do visoko sofisticiranog, u područjima edukacijskog, društvenog i kulturalnog konteksta.“ (Koenig i sur., 1994.)

Upravo ova definicija može nas potaknuti na promišljanje razvijamo li u dovoljnoj mjeri sve aspekte pismenosti u okviru rehabilitacijske podrške djetetu s oštećenjem vida?

Djeca neoštećenog vida od najranije dobi mogu uživati u slikovnicama i tako stvarati čitalačke navike iz kojih kasnije proizlaze mnoge poželjne posljedice na planu bogatstva rječnika, osjetljivosti za probleme, kritičkog promišljanja pa i uživanju u lijepoj književnosti kao kvalitetnom načinu provođenja slobodnog vremena. Književnost kao medij pruža nam velike mogućnosti u razvijanju i poticanju potencijala koje obuhvaćaju širi aspekt kompetencija od onih usko fokusiranih na rehabilitacijski, odnosno razvojni cilj. Književnost također predstavlja ulaznicu u svijet umjetnosti i kulture koji nam pružaju nepresušan izvor mogućnosti senzibiliziranja društva za potrebe djece sa oštećenjem vida.

Upravo su to, među ostalim, razlozi iz kojih se roditelje se općenito potiče da što više čitaju svojoj djeci od najranije dobi, bez obzira na to jesu li roditelje djece urednog razvoja ili djece s teškoćama. Kada je riječ o djeci oštećena vida, najčešće mogu biti samo pasivni primatelji pročitane teksta,

budući da taktilnih slikovnica koje su im prilagođene nema na otvorenom tržištu, cijena onih koje se može naći je najčešće previsoka za obiteljski budžet, a čak i ako postoje želje, namjera i mogućnosti za nabavkom takvih slikovnica na svjetskom tržištu, roditelji će naići na iste, već spomenute teškoće.

Stoga se na Odjelu i u Prvoj dječjoj knjižnici za djecu oštećena vida u Rijeci već godinama usmjeravamo ka taktilnoj slikovnici kao sredstvu edukacije i rehabilitacija. Početci takvog rada datiraju iz 2009. godine, a do danas smo napravili pomake koje smatramo velikima, ali ne i dovoljnima u odnosu na početnu poziciju.

U ovom ćemo izlaganju predstaviti izazove izrade taktilnih slikovnica, međunarodnu suradnju, akcije podizanja svijesti građana o taktilnoj slikovnici za slijepu u slabovidnu djecu, nastojanja praćenja modernih tehnologija i slično. Također prikazat ćemo kako slikovnica i književnost mogu biti sredstvo u senzibilizaciji.

„Mogućnost čitanja i pisanja znači imati omogućen pristup informacijama što vodi razumijevanju i znanju, a znanje je moć. Moć ostvarivanja, funkcioniranja unutar obitelji, rasta unutar zajednice, uspjeha na poslu, i naposljetku, pridonosenja društvu unutar kojeg pojedinac živi.“
(National Federation of the Blind, 2009.)

tanja.supe@gmail.com

UTJECAJ UPOTREBE VIZUALNIH RASPOREDA NA SURADNJU I SAMOREGULACIJU KOD DJECE S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA

Marija Sertić Nađ, Kristina Tomić

Dnevni centar za rehabilitaciju Veruda- Pula, Republika Hrvatska

Cilj ovog rad bio je utvrditi hoće li korištenje vizualnih rasporeda utjecati na suradnju i samoregulaciju kod mlađe djece s poremećajem iz spektra autizma ili sumnjom na poremećaj iz spektra autizam tijekom individualnog rada s logopedom i rehabilitatorom. U istraživanju je sudjelovalo 10 djece u dobi od 3 do 5 godina, uključene u redovni vrtić s asistentom, većinom bez podrške stručnjaka edukacijsko rehabilitacijskog profila u vrtiću. Individualne terapije s djecom provodili su edukacijski rehabilitator i logoped iz Dnevnog centra za rehabilitaciju Veruda – Pula, gdje su djeca uključena u terapije jednom tjedno u trajanju od 30 minuta po terapiji. Vizualni rasporedi aktivnosti korišteni su tijekom tri mjeseca individualnih terapija sa svakim terapeutom. Podaci su prikupljeni video-snimanjem individualne terapije djeteta kod logopeda i rehabilitatora u tri vremenske točke. Prije upotrebe vizualnih rasporeda, kako bi se odredilo koji će se raspored koristiti. Nakon 2 tretmana, da se vidi jesu li potrebne modifikacije i nakon 10 tretmana da se vide konačni rezultati. Videozapisi su analizirani i kodirani od strane logopeda i rehabilitatora korištenjem Liste procjene kreirane za potrebe ovog istraživanja. Lista sadrži varijable koje opisuju područja Suradnja i Samoregulacija. Rezultati su pokazali da je kod 9-ero djece došlo do razlika na varijablama koje opisuju Suradnju, dok je kod 7-ero djece uočena razlika na varijabla Samoregulacija. Vizualni rasporedi aktivnosti pokazali su se kao efektivan alat za poboljšanje funkcioniranja djece s poremećajem iz spektra autizma u terapijskim tretmanima, vodeći djecu do više prilika za komunikaciju i učenje.

marijasertic123@gmail.com

MUZIKOTERAPIJA UZ TERAPIJSKOG PSA ZA DJECU S POREMEĆAJIMA IZ SPEKTRA AUTIZAM

Elizabeta Haničar, Marina Hojsak

Centar za autizam Osijek, Osijek, Republika Hrvatska

Svjedoci smo velike pozornosti koja se pridaje poremećaju iz spektra autizma (PSA). Sukladno tome do izražaja dolaze različiti terapijski pristupi. U praksi se sve češće susrećemo s primjenom muzikoterapije kao i uključivanjem terapijskih pasa u rad s djecom PSA-a. Cilj rada je bio istražiti učinak 2 terapijska pristupa zajedno, rehabilitacijskih postupaka uz terapijskog psa i muzikoterapije na razvoj komunikacijskih i socijalnih vještina kod djece s PSA. Istraživanje je bilo provedeno u obliku studije slučaja te se sastojalo od 10 seansi vođenih od strane rehabilitatora/voditelja terapijskog psa i muzikoterapeuta. Ispitanici ovog istraživanja bili su dvoje djece (dječak i djevojčica) s PSA u dobi od 9 godina. Podatci su prikupljeni instrumentima "Procjena osnovnog jezika i vještina učenja" (POJVU) i Individualized Music Therapy Assessment Profile (IMTAP). Rezultati istraživanja ukazuju da je na skali procjene POJVU došlo do napretka u područjima glasovne imitacije, jezične interakcije i spontane vokalizacije, dok je na IMTAP skali došlo do napretka na području socijalnih vještina, posebice u podskalama sudjelovanje, izmjene slijeda/interakcijski obrati i pažnja. Primijećeno je da ova dva motivacijsko - terapijska pristupa zajedno (muzikoterapija i rehabilitacijski postupci uz terapijskog psa) djeluju snažno i u kratkom roku na komunikacijske i socijalne vještine kod djece s PSA.

Dobiveni rezultati mogu poslužiti kao polazište za daljnja istraživanja/integraciju ova 2 terapijska pristupa jer su pozitivne promjene zabilježene u kraćem vremenskom periodu nego kod samo jedne vrste terapije. Također može biti korisno i za razvoj novih programa u okvirima sustava odgoja i obrazovanja za djecu s PSA.

elizabeta87@gmail.com

marina.hojsak@gmail.com

POSTUPCI PRUŽANJA PODRŠKE U TRETIRANJU AGRESIVNIH PONAŠANJA UČENIKA S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA - PRIKAZ SLUČAJA

Marina Mihić, Elizabeta Haničar

Centar za autizam Osijek, Osijek, Republika Hrvatska

Podučavanje učenika s poremećajem iz spektra autizma (PSA) često biva otežano zbog njihove osjetljivosti i podložnosti utjecaju objektivnih i subjektivnih čimbenika na ponašanje. Manifestacije nepoželjnih oblika ponašanja često se događaju kao odgovori na zahtjeve i uvjete okoline u kojoj se pojedinac nalazi te ih je potrebno na vrijeme uočiti, pratiti i poduzimati mjere kako se neprilagođeni obrasci ponašanja ne bi pojačavali ili učvršćivali. Izazovi koji proizlaze iz odnosa okolina-učenik tijekom odgojno-obrazovnog procesa mogu varirati u obujmu i modalitetu između blago nepoželjnih i onih ekstremnih, za društvenu i materijalnu okolinu ugrožavajućih ponašanja, stoga je potrebno pravovremeno poduzimati određene korake kako bi odgojno-obrazovna ustanova ostala mjesto sigurnosti i društvenog prosperiteta za sve njene polaznike i djelatnike.

Cilj ovoga rada jest prikazati neizostavne korake za pružanje učinkovite bihevioralne podrške na primjeru prikaza slučaja učenika petoga razreda s dijagnozom PSA, polaznika Centra za autizam u Osijeku čija su agresivna, autoagresivna i destruktivna ponašanja u velikoj mjeri ometala i narušavala sigurnost svih sudionika nastavnog procesa. U postupku pripreme, izrade i provedbe plana podrške primjenjivali su se elementi *Primijenjene analize ponašanja (ABA- Applied Behavior Analysis)* i pojedine sastavnice metode *Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped Children (TEACCH)*. Nakon funkcionalne analize ponašanja izrađene su strategije za prevenciju definiranih ponašanja, strategije za intervenciju u situacijama kada se ponašanja dogode, plan za podučavanje zamjenskim ponašanjima i vrednovani su ishodi bihevioralnog plana podrške.

Suradnja učitelja, stručnih suradnika, terapeuta i roditelja učenika te sustavno praćenje, planiranje i podrška učinkoviti su u smanjenju intenziteta i frekvencije nepoželjnih ponašanja. Rezultati takvoga rada pozitivno utječu na uspjeh u postignućima i vladanju učenika čime se u konačnici postiže opća dobrobit i ostvarenje ciljeva svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa.

marina55mihic@gmail.com

**ETIČKI IZAZOVI EDUKACIJSKIH REHABILITATORICA
U POSTUPKU UTVRĐIVANJA PSIHOFIZIČKOG STANJA DJECE/UČENIKA
S CILJEM PREDLAGANJA PRIMJERENE PODRŠKE U TRANZICIJI
ILI TIJEKOM OŠ OBRAZOVANJA**

mr.sc. Andrea Fajdetić¹, Iva Livić Kozina², Mirela Bukač³

¹ OŠ Petra Zrinskog, Zagreb, Republika Hrvatska

² OŠ Ivana Cankara, Zagreb, Republika Hrvatska

³ OŠ dr. Ivan Merz, Zagreb, Republika Hrvatska

Postupak utvrđivanja psihofizičkog stanja sastavni je i obvezni dio tranzicije u sustav obveznog osnovnog odgoja i obrazovanja i osiguranja primjerene podrške tijekom školovanja. Propisan je *Pravilnikom o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta učenika te sastavu stručnih povjerenstava (NN 67/2014)*. Tijekom pregleda procjenjuje se stupanj razvoja komponenti psiho-fizičkog razvoja djeteta/učenika, što je složen i kompleksan proces.

Edukacijske rehabilitatorice obrazovanjem u području edukacijske rehabilitacije stječu jedinstvene interdisciplinarne kompetencije važne za utvrđivanje psihofizičkog stanja. One omogućuju učinkovite, prije svega, teškoćama primjerene strategije i metode procjene djece s teškoćama. Kao stručnjakinje za odgojno obrazovno uključivanje (inkluziju), edukacijske rehabilitatorice ključne su članice Stručnog povjerenstva Škole i ureda državne uprave u županiji za poslove obrazovanja. Edukacijska rehabilitatorica, tijekom postupka utvrđivanja psihofizičkog stanja, predlaže programsku i profesionalnu potporu prije i za vrijeme školovanja. Osobit doprinos radu Povjerenstva Škole vidljiv je u pravovremenom osiguranju razumnih, teškoćama primjerenim strategijama podrške kada se razvojna odstupanja uoče i identificiraju. Nadalje, profesionalne kompetencije omogućuju pružanje specifične psihosocijalne podrške roditeljima/skrbnicima tijekom postupka te stručno i istovremeno roditeljima razumljivo informiranje i tumačenje mogućnosti programske i profesionalne podrške i dr.

Značajno je osvijestiti moguće etičke izazove u radu. Čini se da značajni profesionalni i etički izazovi sa kojim se najčešće susreću

edukacijske rehabilitatorice proizlaze iz njihovih dualnih uloga u sustavu koje uključuju procjenjivanje i davanje stručnog mišljenja u odnosu na psihofizičko stanje djeteta te osiguravanje optimalnih uvjeta za inkluzivno obrazovanje (neposredna podrška obitelji i djetetu). Etički izazovi tijekom postupka proizlaze i iz samih profesionalnih zadaća. Izazov je prikupiti sve relevantne i za postupak procjene važne informacije o funkcioniranju djeteta, tijekom procjene i postupka utvrđivanja psihofizičkog stanja biti otporan u odnosu na pritiske s ciljem utjecaja na autonomno mišljenje člana Povjerenstva, a istovremeno graditi suradničke/partnerske odnose s roditeljima. Čini se da dodatni etički izazovi u postupku proizlaze i; 1. nedovoljno jasno definirane uloge profesionalaca drugih struka izvan sustava obrazovanja i stručnjaka koji nemaju ostvarene temeljne formalne preduvjete za predlaganje primjerenih oblika programske i profesionalne podrške; 2. obrazovnih politika i strategija ureda državne uprave u županiji za poslove obrazovanja; 3. uloge i funkcije drugih obrazovnih ustanova pri sustavima zdravstva i socijalne skrbi.

Ovo izlaganje će višedimenzionalno razmatrati funkciju i ulogu stručnjaka edukacijskih rehabilitatora kao članova Stručnog povjerenstva i stručnih suradnika u redovitoj osnovnoj školi te s ulogama povezanih etičkih i profesionalnih izazova.

andrea.fajdetic@gmail.com

**RAZUMNA PRILAGODBA RADNOG MJESTA ZA OSOBE S
INVALIDITETOM -PRIKAZ DOBRE PRAKSE S ASPEKTA CENTRA ZA
PROFESIONALNU REHABILITACIJU OSIJEK**

Iva Ćorković

Pedagogická fakulta UK Bratislava, Katedra špeciálnej pedagogiky, Bratislava,
Slovačka Republika

Osoba s invaliditetom (OSI) može ostvariti svoje potencijale i biti učinkovita na radnom mjestu kada se stvore uvjeti za ravnopravno sudjelovanje na tržištu rada. Za to je neophodna razumna prilagodba radnog mjesta koja uključuje: **arhitektonsku prilagodbu radnog mjesta i radnog okoliša, tehničku prilagodbu opreme i sredstava za rad, prilagodbu psihosocijalnih, kognitivnih, organizacijskih aspekata radnog mjesta i radnog okoliša.**

U RH zakonski je regulirano sufinanciranje troškova arhitektonske i tehničke prilagodbe radnog mjesta za OSI. Osnova sufinanciranja je usluga *Izrada plana prilagodbe radnog mjesta i radnog okoliša (arhitektonska prilagodba) te potrebne prilagodbe opreme i sredstava za rad (tehnička prilagodba)* koju provode Centri za profesionalnu rehabilitaciju. Obuhvaća prijedloge mjera za prilagodbu koji u okviru konkretnog posla smanjuju opterećenje, štetne utjecaje i povećavaju radnu učinkovitost. Ključnu ulogu pri donošenju prijedloga ima edukacijski rehabilitator Centra koji poznaje specifičnosti i potrebe OSI s obzirom na vrstu oštećenja kao i mogućnosti primjene asistivne tehnologije, tiflotehničkih i drugih pomagala.

Radi približavanja usluge čiji je cilj socijalna inkluzija i potencijala bavljenja područjem profesionalne rehabilitacije u edukacijsko-rehabilitacijskom kontekstu, navodimo prikaze dobre prakse provedene usluge u Centru za profesionalnu rehabilitaciju Osijek.

Automehaničar s amputacijama donjih ekstremiteta i desne ruke koji vodi automehaničarsku radionicu nije se mogao samostalno kretati vanjskim prostorom radionice zbog propadanja i proklizavanja kotača invalidskih kolica. Zbog skliskih podova imao je problema s kretanjem i unutar

radionice. Provedena je arhitektonska prilagodba asfaltiranja vanjskog prostora i izrade epoksidnog poda u radionici. Prilagodbom se povećala sigurnost i samostalnost na radnom mjestu.

Odgajateljica s oštećenjem vida otežano je obavljala poslove koji uključuju čitanje i pisanje. U sklopu tehničke prilagodbe osigurano joj je stolno i džepno elektroničko povećalo te tablet. Radno funkcioniranje postalo je jednostavnije i brže, uz povećanje radne učinkovitosti.

Knjigovotkinja s cerebralnom paralizom nije se mogla samostalno kretati na radnom mjestu i brzo se umarala. Provedbom tehničke prilagodbe u smislu opskrbe hodalicom i ergonomski prilagođenom stolicom spriječilo se pogoršanje zdravstvenog stanja, tempo rada se ubrzao i povećala se neovisnost u radu.

Administratorica s mišićnom distrofijom bila je ovisna o drugoj osobi u segmentu mobilnosti na radnom mjestu. Predložena je tehnička prilagodba u obliku elektromotornog dodatka za kolica pomoću kojeg se može kretati radnim prostorom, otići na toalet i obavljati terenske poslove bez asistencije druge osobe.

Na temelju navedenih prikaza zaključujemo da prilagodba radnog mjesta omogućava samostalan rad, eliminira barijere, osigurava materijalnu egzistenciju, pridonosi socijalizaciji i sudjelovanju OSI u životu zajednice.

corkovic.iva@gmail.com

GDJE SMO NA PUTU KOJI VODI DO POBOLJŠANJA MENTALNOG ZDRAVLJA DJECE I MLADIH S PSA

Žarka Klopotan, doc.dr.sc. Dragana Mamić

Centar za autizam Zagreb, Zagreb, Republika Hrvatska

Važnost odgojno - obrazovne ustanove u životu roditelja i djece s poremećajem iz spektra autizma i očuvanju i zaštiti mentalnog zdravlja ogleda se u njezinom stalnom nastojanju da poboljša i unaprijedi kvalitetu sveukupnog odgojno-obrazovnog i rehabilitacijskog procesa te mu pristupa holistički. U ovom radu navest će se aktivnosti i projekti iz Školskog kurikulumu iz Centra za autizam u Zagrebu koje promoviraju mentalno zdravlje i njegovu zaštitu. Istaknut će se specifični pristupi koji se primjenjuju kao preventivne strategije čiji je cilj pozitivni pomak u praksi i svakodnevnom životu svih sudionika. U radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma upravo su te strategije temeljne, ponajprije od jačanja komunikacijskih, socijalno-emocionalnih i tjelesno-zdravstvenih kompetencija pri tome imajući u vidu okolinske čimbenike u koliko je moguće poticajnom i prikladnom školskom okruženju.

U kontekstu očuvanja mentalnog zdravlja djece i mladih s teškoćama u razvoju nužno je osigurati adekvatnu podršku i u prevenciji i u rješavanju teškoća mentalnog zdravlja. Tu je od najveće koristi multidisciplinarni pristup i kvalitetna suradnja s roditeljima. U radu će biti prikazano jesmo li i koliko na zajedničkom putovanju za dobrobit djeteta koja se ogleda kroz individualno usmjerenu podršku.

Cilj ovog preglednog rada je utjecati na važnost očuvanja i jačanja mentalnog zdravlja i pružanja pravovremene podrške djeci i roditeljima, suradnje sa stručnim timom i širom zajednicom u promociji i zaštiti mentalnog zdravlja djece i mladih s poremećajem iz spektra autizma.

draganamamic1@gmail.com

PODRŠKA SOCIOEMOCIONALNOM RAZVOJU UČENIKA S PSA KROZ POTICANJE EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA

Mia Bašić, Karolina Burek Bilokapić

Centar za autizam Osijek, Osijek, Republika Hrvatska

Socio-emocionalni razvoj predstavlja ključan razvojni zadatak u djetetovu životu. Odnosi se na uspješno prepoznavanje i nošenje s vlastitim i tuđim emocijama u socijalnom kontekstu. Posljednjih godina na području odgoja i obrazovanja sve su više u fokusu sadržaji i aktivnosti osmišljeni za promicanje socio-emocionalnih kompetencija kod učenika. Zagovornici ovog pristupa ukazuju na niz dobrobiti za djecu, kao što su unapređivanje socio-emocionalnih vještina, prosocijalna ponašanja i bolji akademski uspjeh.

Kako kod djeca s poremećajem spektra autizma (PSA) postoje izraženi deficit upravo na području socio-emocionalnog razvoja, socijalne i emocionalne vještine potrebno je posebno dodatno izgrađivati i unaprjeđivati.

Uspješna socijalna interakcija podrazumijeva određenu razinu emocionalnog razvoja. tj emocionalne vještine su snažno povezane sa socijalnim funkcioniranjem djece s PSA. Ovim izlaganjem stavljamo fokus na emocionalno učenje u kontekstu poticanja socio-emocionalnih vještina. Djeci s PSA teško je prepoznati i izraziti vlastite emocije, djeliti ih s drugima, prepoznati i razumjeti tuđe emocije i regulirati vlastite emocionalne reakcije (samoregulacija). U prvom dijelu izlaganja sumirat ćemo poteškoće na području emocionalnog doživljavanja kod djece s PSA.

Djeca s PSA mogu izgrađivati vještine prepoznavanja svojih i tuđih emocija te vještine samoregulacije. Kako bi bolje planirali načine i sadržaj podučavanja ovih vještina istaknut ćemo slijed razvoja socio-emocionalnih vještina kod djece tipičnog razvoja.

Na kraju izlaganja predstaviti ćemo aktivnosti, alate i strategije za uspješno podučavanje socio-emocionalnih vještina te podijeliti iskustvo i primjere dobre prakse iz Centra za autizam Osijek

karolina.bilokapic@gmail.com

VJEŽBANJE INKLUZIJE
SURADNJA ŠKOLE ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE – PULA I MEDICINSKE
ŠKOLE PULA KROZ PROVOĐENJE KINEZITERAPIJE ZA UČENIKE S
TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Višnja Popović, Vanja Marković

Škola za odgoj i obrazovanje – Pula, Pula, Republika Hrvatska

Rehabilitacijski programi namijenjeni učenicima s teškoćama u razvoju sastavni su dio programske podrške stručnjaka koja je ovim učenicima zajamčena kako bi se osigurali uvjeti i potpora za ostvarenje njihova maksimalnog razvojnog potencijala i izjednačile njihove mogućnosti za postizanje najvećeg mogućeg stupnja obrazovanja. (Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, 2015). Među rehabilitacijskim programima važno mjesto zauzima i program kineziterapije.

Kod sve većeg broja učenika Škole za odgoj i obrazovanje – Pula prisutne su teškoće takve vrste i intenziteta da zahtijevaju kontinuirane i sveobuhvatne postupke podrške njihovu motoričkom razvoju. Kao i svaki rehabilitacijski postupak, tako i kineziterapija zahtjeva kontinuitet rada kako bi njeni učinci dali pravilne rezultate.

Kineziterapija se koristi za rehabilitaciju stanja i bolesti koje imaju karakteristike oslabljene posture tijela, smanjenje mišićne mase i snage, smanjenje izdržljivosti, loše koordinacije pokreta, deformiteta, smanjene funkcije organskih sustava i sličnih stanja (Kosinac, 2002). Sva navedena stanja česta su i uobičajena kod učenika s teškoćama u razvoju u dobi od 6. do 21. godine, a njihova rehabilitacija u toj životnoj dobi je i najsvrhovitija i najučinkovitija. Značajno je da se ove intervencije odvijaju u okolini koja je učeniku poznata, da budu fleksibilne i temeljene na stvarnim potrebama učenika, koordinirane i redovite i da se provode što je moguće bliže domu učenika, kako bi se minimizirala potreba za odlaskom u zdravstvenu ustanovu (Wolff i sur., 2015)

Međutim, u postupku ostvarivanja svojih prava za ovom vrstom programske podrške naši učenici nailaze na nepremostivu birokratsku prepreku. Naime, prema Pravilniku o odgovarajućoj vrsti obrazovanja učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi (2019), škole više nemaju mogućnosti zapošljavanja stručnjaka fizioterapeuta, dok ustanova koja pruža ovu uslugu učenicima s područja Istarske županije nije nadležna jedino za učenike Škole za odgoj i obrazovanje – Pula, ustanove koja uključuje najveći broj učenika s potrebom potpore motoričkom razvoju i rehabilitacijskih i habilitacijskih postupaka iz područja fizikalne terapije.

U radu se prikazuje način na koji je Škola, suradnjom sa Medicinskom školom Pula osigurala barem djelomično rješenje ovog problema.

vanja.markovic@skole.hr

ZELENE ČAROLIJE IZ SUNČEVOG VRTA

Luka Femec, Radmila Popović

Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Podravsko sunce, Koprivnica,
Republika Hrvatska

Neposredno učenje i poučavanje svakodnevnih vještina te socijalnih kompetencija posebice na području praktično-osobnih, ima značajan utjecaj u odgoju i obrazovanju starijih učenika koji se školuju po Programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke. Iz tih je razloga u Centru za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Podravsko sunce prepoznata važnost formiranja školskog vrta te osnivanje učeničke zadruge Kopriva.

Kroz dugi niz godina, školski vrt je postao prava mala oaza radnih i praktičnih aktivnosti u kojima učenici imaju priliku sudjelovati i dati svoj doprinos razvoju školskog prostora, ali i biti promicatelji ekološke svijesti lokalne zajednice. Osim toga, učenici imaju priliku sudjelovati i promatrati životni ciklus razvoja povrtnih kultura od sadnje sjemena, razvoja biljke, do formiranja ploda, njihove prerade i konzumacije. Također, kroz aktivnosti sadnje, presađivanja, redovite pljevidbe, zalijevanja, borbe protiv nametnika, učenici stječu i važne praktične vještine te stvaraju redovite radne navike koje će im biti neizmjereno važne u daljnjem životu izvan škole. Kako bi se cjelokupni proces proizvodnje mogao zaokružiti i učenici osvijestili važnost i dobrobit vlastitog rada, s učenicima se provodi priprema jednostavnih obroka od uzgojenog povrća i voća te se priprema zimnica. Zajednički kreirajući zanimljive recepture poput ajvara s tikvom, pekmeza od mušmule, pekmeza od dunje, cikle i tikve, nastoje se stvoriti proizvodi koji će biti prepoznati u lokalnoj sredini. Putem učeničke zadruge Kopriva osnovane 2018. godine sudjeluje se i prezentira proizvode na lokalnim manifestacijama te blagdanskim izložbenim stolovima. Budući učenici s većim teškoćama imaju pravo biti u sustavu obrazovanja do 21. godine života, vrlo često se postavlja pitanje njihovog kasnijeg života te mogućnosti zapošljavanja i ravnopravnog sudjelovanja u društvu. Ovo je samo jedan od oblika jednostavnog socijalnog poduzetništva koji ima za cilj osim prezentacije

potencijala i mogućnosti učenika s teškoćama u razvoju, omogućiti učenicima i uvid u financijsku dobrobit putem koje mogu ostvariti svoje pojedine želje i potrebe, ali i važnost rada kao preduvjeta samostalnog života sa ili bez potrebne podrške.

Kroz godine, vrijedne ruke učenika i djelatnika Centra osvojile su značajne nagrade na natječaju HRT-a „Najljepši školski vrtovi“ i to 2017. godine 2. mjesto u kategoriji zaštite okoliša i energetske učinkovitosti te 2019. godine 1. mjesto u kategoriji tradicijski uzgoj. Iz svega navedenog, neupitan je značaj daljnjeg razvoja, povezivanja te implementacije aktivnosti koje imaju za cilj osposobljavanje učenika, otkrivanje njihovih potencijala, razumijevanja odgovornosti i tranziciju u odraslu dob.

lfemec@gmail.com

FRAKTALNO CRTANJE I SLUŠNI INTEGRACIJSKI TRENING U RADU S UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Jasna Romich Jurički, Koraljka Žepić

Osnovna škola Grigora Viteza, Zagreb, Republika Hrvatska

Učenici s teškoćama u razvoju (10 učenika od 3. do 5. razreda) koji se školuju prema Posebnom nastavnom planu i programu uz individualizirane postupke sudjelovali su 2019. godine u projektu „Crtežima u boji do boljeg uspjeha u školi“ autorica J. Acman i M. Kosec. U projekt su bili uključeni učenici redovnih osnovnih škola koji pohađaju produženi boravak. Naši učenici sudjelovali su kao jedina grupa učenika s teškoćama kako bismo dobili povratnu informaciju o njihovoj mogućnosti praćenja i uspješnosti savladavanja aktivnosti fraktalnog crtanja. Učitelji koji su sudjelovali u projektu prošli su edukaciju prije provođenja projekta kako bi bili upoznati s metodologijom, ciljevima i pravilima fraktalnog crtanja.

Puni naziv metode je „*Fraktalna metoda analitičke dijagnostike, prognoze i samokorekcije fizičkog i emocionalnog stanja čovjeka*“. Autorica metode Tanzilija Polujahtova, klinička psihologinja i obiteljski psihoterapeutkinja, objedinila je psihologiju i umjetnost. Pomoću posebnoga “ključa” biraju se boje i crtaju linije, iščitava unutarne stanje čovjeka tijekom rada na korekcijskim crtežima.

Projekt se sastojao od 12 radionica koje tvore jedan ciklus. Početna radionica je crtanje inicijalnog/dijagnostičkog crteža. Iza nje su slijedile radionice korekcijskih crteža u kojima se s učenicima radilo na usvajanju pravila korištenja boja u nacrtanoj mreži, učenje o vrstama linija, pravilnom bojanju u odnosu na veličinu polja, a sve uz korištenje priča o bojama i grafomotoričkih vježbi u prostoru, na tijelu, različitim površinama i na papiru. Na kraju ciklusa učenici su crtali završni kontrolni crtež koji nam je dao uvid u promjene koje su se dogodile u odnosu na inicijalni crtež.

Kod učenika su ostvareni brojni ishodi; od pravilnog imenovanja boja, oblika i veličina, samostalnosti u primjeni likovne tehnike, urednosti, poboljšane fine motorike i grafomotorike

do osjećaja zadovoljstva, umanjenog nemira i povećane razine pažnje, koncentracije i motiviranosti za ovakav način rada i samostalno stvaranje.

Po uspješnom završetku projekta s učenicima se i dalje nastavilo s aktivnostima fraktalnog crtanja koje se kombiniraju sa slušnim integracijskim treningom. Zvukovima iz prirode i glazbom okruženi smo od najranije razvojne dobi. Brojna istraživanja o učinku glazbe na ljude pokazuju njezin utjecaj na emocije, dišni sustav, ritam srca, stav tijela i mentalne slike slušatelja. Između ostalog, glazba omogućuje opuštanje nakon poteškoća, aktivira brojne regije mozga, povećava pažnju i koncentraciju i pospješuje proces učenja. Pozitivan učinak glazbe uočljiv je i u radu s učenicima s teškoćama. Uz umirujuću, opuštajuću glazbu učenje i provođenje aktivnosti je lakše i učinkovitije.

koralkazepec@gmail.com

jasnarmich@net.hr

KAKO PROCIJENITI MATEMATIČKE KOMPETENCIJE UČENIKA S INTELKTUALNIM TEŠKOĆAMA

Dinka Žulić

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec, Čakovec, Republika Hrvatska

Matematička kompetencija je sposobnost razvoja i primjene matematičkog razmišljanja i uvida s ciljem rješavanja niza problema u svakodnevnim situacijama. Jedna je od osam ključnih kompetencija, a po definiciji se odnosi na vještine, znanja i stavove pojedinca u području matematike.

Učenici s intelektualnim teškoćama se najčešće školuju po redovnom programu uz prilagodbu sadržaja i individualizirani pristup, posebnom programu uz individualizirani pristup ili posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života uz individualizirani pristup. Sva tri programa uključuju ciljeve i sadržaje (zasad ne i očekivane odgojno-obrazovne ishode) koji su usmjereni na razvoj matematičkih kompetencija. U redovnom programu uz prilagodbu sadržaja i individualizirani pristup i posebnom programu uz individualizirani pristup se to odnosi na ciljeve i sadržaje predmeta Matematika, dok se u posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života uz individualizirani pristup, matematičke kompetencije prvenstveno razvijaju zadacima i aktivnostima u nastavnom području Upoznavanje škole i uže/šire/radne okoline.

Učitelj edukacijski rehabilitator svoj odgojno-obrazovni/edukacijsko-rehabilitacijski rad temelji na ciljanoj, sveobuhvatnoj i kvalitetnoj procjeni učenika.

Rad je usmjeren na prikaz liste procjene matematičkih kompetencija učenika s intelektualnim teškoćama uključenima u posebni program uz individualizirani pristup. Daju se i primjeri zadataka za pojedine čestice liste. Zadaci koreliraju s očekivanim odgojno-obrazovnim ishodima u skladu s rezultatima istraživanja stavova učitelja edukacijskih rehabilitatora (Žulić,

Žižek, 2020.) i temelje se na sadržajima postojećeg posebnog nastavnog programa za učenike s intelektualnim teškoćama.

Daje se odgovor na pitanje kako, pomoću čega procijeniti matematičke kompetencije učenika s intelektualnim teškoćama, na koji način poticati razvoj matematičke kompetencije te kako vrednovati ishode učenja.

dinka.zulic1@gmail.com

USPJEH PRISTUPNIKA S TEŠKOĆAMA NA ISPITIMA DRŽAVNE MATURE U IZAZOVNOJ 2019./2020. GODINI

Sanja Horvatić, Matija Batur

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Zagreb, Republika Hrvatska

Na odgoj i obrazovanje u školskoj godini 2019./2020., a time i na pripremu i provedbu ispita državne mature značajno su utjecali štrajk zaposlenika škola, pandemija koronavirusa, razoran potres koji je pogodio Zagreb i okolicu 22. ožujka 2020. godine te održavanje nastave u virtualnom okruženju. Svi sudionici sustava morali su se žurno prilagoditi novonastalim okolnostima, nastava na daljinu počela je 16. ožujka u Istarskoj županiji, a već 18. ožujka i u cijeloj Hrvatskoj. Uz sadržaje dostupne na mrežnim stranicama Škole za život, za razrednu nastavu uvedena je Škola na Trećem na 3. programu HRT-a, viši razredi osnovne škole nastavne sadržaje mogli su pratiti putem Sportske televizije, a srednjoškolci na programu RTL2. Kako je online nastava iznenadila sve dionike sustava, MZO je objavilo niz preporuka i uputa poput preporuka o organizaciji radnoga dana te uputa za vrjednovanje i ocjenjivanje, NCVVO materijale za pripremu za ispite državne mature, učitelji, nastavnici i stručni suradnici međusobno su izmjenjivali materijale i iskustva, a u podršku učenicima i djelatnicima škola uključile su se strukovne udruge i sveučilišna zajednica. Istraživanja o kvaliteti prilagodbe provodila su se od samog početka pandemije te se provode i danas.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja u suradnji s Ministarstvom znanosti i obrazovanja prilagodio je kalendar polaganja ispita državne mature te su se obvezni predmeti polagali od 8. do 24. lipnja, probni esej iz hrvatskoga jezika pisan 12. svibnja, a izborni ispiti od 25. lipnja do 3. srpnja u 369 srednjih škola i ispitnih centara.

Maturi je pristupila 31 tisuća učenika koji su izašli na više od 115 tisuća ispita.

Jesenski dio državne mature, proveden je od 19. kolovoza do 4. rujna u 357 srednjih škola i tri ispitna centra (Zagreb, Split i Slavonski Brod) u Republici Hrvatskoj, a u jesenskom roku ispitima državne mature pristupilo je 5450

pristupnika.

Bila je to jedanaesta, nikad izazovnija državna matura, koja je uspješno provedena i na kojoj su zadržana sva načela jednakog pristupa i izjednačavanja mogućnosti pristupnika.

Učenicima, odnosno maturantima i kandidatima s teškoćama bili su osigurani svi ranije propisani oblici prilagodbe ispitne tehnologije. Međutim, nema dvojbe kako je nastava u virtualnom okruženju bila izazovna za sve učenike, posebno za učenike koji su se pripremali za ispite državne mature, a najizazovnija upravo za učenike koji su tijekom obrazovanja imali pravo na individualan pristup i različite oblike potpore.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja u pripremi i provedbi ispita za učenike s teškoćama i kandidate s invaliditetom od prve državne mature surađuje s akademskom zajednicom, nadležnim ministarstvima, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom, školama i posebnim ustanovama Hrvatskim savezom slijepih i strukovnim udrugama te iz godine u godinu bilježi povećanje broja pristupnika s teškoćama/invaliditetom, a što izravno utječe na povećanje dostupnosti visokog obrazovanja učenicima s teškoćama i osobama s invaliditetom.

sanja.horvatic@ncvvo.hr

SAMOPROCJENA ZADOVOLJSTVA OSOBLJA I KARAKTERISTIKA SLUŽBI PODRŠKE U PRUŽANJU USLUGE ORGANIZIRANOG STANOVANJA ZA OSOBE S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA

Martina Zelić¹, Blaženka Filić-Vulin¹, prof. dr. sc. Rea Fulgosi-Masnjak²

¹Centar za rehabilitaciju Zagreb, Dislocirana jedinica organizirano stanovanje, Republika Hrvatska

²Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Republika Hrvatska

Cilj

Suvremena istraživanja govore o tome da se proces deinstitutionalizacije osoba s intelektualnim teškoćama najčešće povezuje s poboljšanjem kvalitete života, no deinstitutionalizacija sama po sebi nije jamstvo pozitivnih ishoda za osobe s intelektualnim teškoćama. Deinstitutionalizacija osim zamjene ustanova i isključivo institucionalnog načina skrbi podrazumijeva i razvoj alternativnih službi podrške u zajednici koje će biti u mogućnosti zadovoljiti često vrlo kompleksne potrebe osoba s intelektualnim teškoćama. Upravo razvoj adekvatnih službi podrške u zajednici kao alternativa institucionalnoj skrbi u praksi vrlo često izostaje.

Učinkovitost procesa deinstitutionalizacije u značajnoj mjeri određuju faktori povezani s karakteristikama službi podrške. Mnoga istraživanja ukazuju na povezanost osobnih ishoda osoba s intelektualnim teškoćama i karakteristika službi podrške, prije svega prevladavajućih stavova, općeprihvaćenog uzorka ponašanja osoblja, implementacije aktivne podrške te stupnja u kojem služba podrške potiče razvoj samoodređenja i osigurava mogućnost vršenja izbora i donošenja odluka.

U skladu s navedenim, cilj ovog rada bio je ispitati zadovoljstvo osoblja i karakteristike službi podrške u pružanju usluge organiziranog stanovanja za osobe s intelektualnim teškoćama.

Metode:

U istraživanje je uključeno osoblje (N=54) Centra za rehabilitaciju Zagreb koje pruža uslugu organiziranog stanovanja za osobe s intelektualnim teškoćama. S ciljem procjene karakteristika službi podrške i

osobnog zadovoljstva poslom članovi osoblja (asistenti, viši asistenti i zastupnici) ispunili su „*Upitnik o osobno-usmjerenoj organizacijskoj klimi*“.

Rezultati:

Rezultati potvrđuju vrlo visoku razinu zadovoljstva osoblja poslom koji obavlja (prosječna ocjena 4,04). U odnosu na karakteristike službi podrške najbolji rezultati postignuti su na varijablama koje uključuju stručno usavršavanje i edukaciju osoblja te poticanje razvoja samoodređenja i samozastupanja osoba s intelektualnim teškoćama dok su nešto niže ocijenjene varijable koje se odnose se na komunikaciju osoblja s članovima obitelji, inovativnost u pružanju usluga, ostvarivanje ciljeva i želja osoba s intelektualnim teškoćama te kreativnost u pronalaženju načina kako bi osobe s intelektualnim teškoćama ostvarile svoje ciljeve.

Zaključak:

Iako rezultati upućuju na visoku razinu zadovoljstva osoblja poslom koji obavlja, uočen je nešto niži stupanj individualizacije, kreativnosti i inovativnosti u pružanju usluge organiziranog stanovanja te niža razina ostvarivanja osobnih ciljeva osoba s intelektualnim teškoćama. Ovo istraživanje svakako je vrlo snažna polazna vrijednost budućih intervencija s ciljem unaprjeđenja stručne prakse i poboljšanja kvalitete usluge organiziranog stanovanja kako bi osobe s intelektualnim teškoćama u najvećoj mogućoj mjeri ostvarile svoje ciljeve i potencijale.

martina.zelic@gmail.com

INICIJALNI RAZGOVOR S RODITELJIMA

Tatjana Žižek

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec, Čakovec Republika Hrvatska

Roditelji djeteta s teškoćama u razvoju su ključne osobe za optimalizaciju procesa pružanja podrške u cjelokupnom dječjem psihofizičkom razvoju te strukturiranje edukacijsko-rehabilitacijski rada. Njihovo poznavanje funkcioniranja djeteta u različitim životnim fazama sve od najranije dobi i uočavanje početnog zaostajanja u razvoju daje stručnjacima vrijedne informacije koje mogu implementirati u planiranje rada s djetetom. Pri tome je važno uzeti u obzir roditeljsku subjektivnost, njihovu emocionalnu ranjivost i ostvarivanje roditeljske uloge u pojačanim stresnim uvjetima.

Multidisciplinarnim timskim pristupom stručnjaci različitih profila kao što su edukacijski rehabilitatori, psiholozi, logopedi i socijalni pedagozi omogućavaju kvalitetniju podršku djeci s većim teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima. Prvi korak u tome je sveobuhvatna inicijalna procjena razvojnih kapaciteta djeteta i odgojnih kapaciteta roditelja i okoline u kojoj dijete živi.

Kako psiholog može pomoći u inicijalnoj procjeni? Osim u samoj dijagnostici intelektualnih sposobnosti i adaptivnog ponašanja djeteta, može se aktivno uključiti u procjenu roditeljskih kapaciteta u podršci djetetu i suradnji sa školom, pokušati detektirati njihova bazična uvjerenja o uzrocima te procijeniti u kojoj su fazi prihvaćanja djetetovih teškoća.

Važno je prvi kontakt s roditeljima pažljivo isplanirati, voditi računa o materijalnom okruženju (osigurati adekvatan miran prostor i dovoljno vremena) te usmjeravati podržavajući ton razgovora u duhu buduće suradnje i s izraženim poštovanjem prema roditeljskoj ulozi koristeći tehnike aktivnog slušanja. Dobivene informacije stručnjacima daju ključan okvir za daljnju komunikaciju s roditeljima, na koji način ćemo im prezentirati planirane odgojno-obrazovne ishode, naći zajedničke prioritetne ciljeve u

radu s djetetom, ali i jasno definirati uloge i osobnu odgovornost i stručnjaka i samog roditelja.

Stručnjaci su profesionalno odgovorni za poticanje kvalitetne suradnje s roditeljima iz koje mogu steći mnoga znanja o funkcioniranju osobe s većim teškoćama u razvoju u svakodnevnom životu izvan školskog okruženja u kojem oni imaju prilike pratiti dijete.

U svom radu nailazimo i na roditelje s kojima teško ostvarujemo kvalitetnu suradnju i koji osporavaju naše stručne kompetencije. U takvim situacijama je potrebno da stručnjak funkcionira na profesionalnoj razini, u skladu s etičkim pravilima struke, uz pojačanu emocionalnu angažiranost i stres. Pri tome mu treba pružiti podršku na organizacijskom i psihološkom planu u svrhu prevencije profesionalnog sagorijevanja.

psihotanja@gmail.com

PROMOCIJA ČITANJA U GODINI ČITANJA

Dijana Toljanić, Ana Marinić

OŠ Podmurvice, Rijeka, Republika Hrvatska

Ključna promišljanja rada odnose se na poticanje interesa i navike čitanja kod učenika te minimaliziranje prepreka na koje nailaze čitajući. Osnovnoškolske generacije učenika ne poznaju svijet bez interneta, mobilnih uređaja i računala. Primarno komuniciraju i informiraju se putem društvenih mreža. Pred ekranima provode najviše vremena. Većina ovih učenika, zbog izloženosti internetu od najranije dobi, izgleda i odijeva se isto, koristi se kratkim rečenicama, kraticama i tuđicama, uz skromniji vokabular. Uzori su im medijski poznate osobe, tzv. influenseri. Primarno su fokusirani na zabavu i opuštanje, ali uz oskudniju maštu i kreativnost. Imaju izmijenjene fiziološke potrebe („surfaju“ noću, spavaju danju), emocionalno su nedostupni i daleki. Stavimo li u navedeni kontekst učenike s organski uvjetovanim poremećajem u ponašanju (PUP) prepreke poput disleksije, disgrafije, diskalkulije, specifičnih teškoća u učenju se množe. Sve navedeno utječe i na njihove odnose unutar obitelji, škole i društvene zajednice. Učenici najčešće ističu da ne vole čitati, da im je čitanje dosadno i da slobodno vrijeme radije provode pred ekranima. Na njihov izbor knjiških naslova utječu reklame pa su im poznate one knjige po kojima su snimljeni popularni filmovi, koje imaju „veze“ s video igricama i koje se učestalo reklamiraju u elektroničkim medijima. Likovi takvih knjiga imaju karakteristike koje žele oponašati: tjelesnu snagu, sretan i uspješan život, materijalno blagostanje, popularnost. Suprotno tome, knjige koje su im dostupne za čitanje, osim što uključuju likove s kojima mogu iskustveno, moralno i interesno poistovjetiti, često sadržajno nude i slične životne okolnosti poput odrastanja bez roditeljske skrbi ili djetinjstva u Domu, brigu o starijem, nemoćnom ili bolesnom članu obitelji, smrt i/ili ovisnost člana obitelji, nasilni ljubavni prekidi, nasilje, zlostavljanje, siromaštvo. Čitanjem odabranih naslova književnih djela čija se radnja bazira na osobama s teškoćama, vezali smo se na promicanje informacija, znanja i svjesnosti o djeci s teškoćama, a ciljeve popratnih aktivnosti usmjerili smo na

promišljanja unutar vlastitog životnog konteksta. Odabrana književna dijela sadrže neujednačene opise osoba s teškoćama, od onih koji su potpuno obespravljani do onih koji posjeduju natprirodne moći. Sadržaj ovog rada usmjeren je na učinkovito prenošenje emocija iz književnih dijela na učenike, nudeći priliku da posredno istraže neke osobne „tabu“ teme, razviju stavove prema osobi s teškoćama i razviju poželjne načine ophođenja.

dijana.toljanic@skole.hr

ana.marinic2@skole.hr

OD IGRE DO ŠKOLE-SOCIJALNA UKLJUČENOST DJECE S TEŠKOĆAMA

Marija Kirinić, Suzana Babić, Ivanka Mijić

Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica, Velika Gorica, Republika Hrvatska

Inkluzija kao smjer uključivanja djece s teškoćama u razvoju u redovni sustav odgoja i obrazovanja podrazumijeva zalaganje cijele zajednice zasnovano na suradnji, partnerstvu i dijeljenju odgovornosti

Mali ali značajan doprinos inkluzivnoj kulturi škole, učinjen je u gradu Velika Gorica i na području pripadajućih općina. Taj doprinos daje i Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica kao Centar stručne podrške u zajednici. Centar je ustanova socijalne skrbi, čl.85. Zakona o socijalnoj skrbi regulira *Pomoć pri uključivanju u programe odgoja i redovnog obrazovanja- integracija*. Radi se o izvan institucijskoj usluzi i provodimo ju kao stručnu, profesionalnu podršku stručnjacima u redovnim osnovnim školama, učenicima s teškoćama i njihovim roditeljima. Za ostvarivanje toga rada moramo poštivati zakonske odredbe i pribaviti zahtjev i mišljenje škole i pružatelja usluge kako bi nadležni Centar za socijalnu skrb donio Rješenje temeljem kojega se određuje trajanje i učestalost pružanja usluge-integracija. Projektom “ *Od igre do škole-socijalna uključenost djece s teškoćama*“ obuhvatili smo osnovnoškolsku djecu s teškoćama i njihove roditelje na području općina Kravarsko i Pokupsko. To su općine smještene u ruralnom kraju Zagrebačke Županije koje radi udaljenosti i slabije prometne povezanosti djeci s teškoćama i njihovim roditeljima otežava dostupnost stručnjaka edukacijsko rehabilitacijskog profila i dobivanja stručne pomoći i potpore koja im je potrebna. Cilj projekta je kroz dostupnost stručnjaka postići kvalitetniju socijalnu uključenost djece s teškoćama i podizanje njihove cjelokupne uspješnosti. U projekt su uključeni: djeca predškolskog uzrasta polaznici male škole, učenici s teškoćama polaznici prvog i drugog razreda osnovne škole, roditelji djece s teškoćama i učitelji. Procjenom pred čitalačkih i pred matematičkih vještina, zrelosti i spremnosti za usvajanje čitanja procijenjeno je 42 djece polaznika male škole. Kod 26 % ispitane djece uočena je potreba za stručnom podrškom logopeda i/ili edukacijskog rehabilitatora.

Taj veliki postotak djece kojoj je potrebna primjerena i pravovremena stručna pomoć radi otklanjanja i/ili ublažavanja teškoća nas je iznenadio, rastužio ali i utvrdio u naumu da s projektom nastavimo. I roditelji su prepoznali potrebu za stručnim radom s njihovom djecom, redovito su se odazivali na radionice i individualna savjetovanja. Savjetovanjem i podrškom učitelji su ojačani u svakodnevnom radu kao i stručna služba navedenih škola.

Projekt je u provedbi od 2019. godine, nastavlja se i dalje na zadovoljstvo svih dionika. Prepoznala ga je i Zagrebačka županija i financirala njegovu provedbu na čemu i ovim prikazom zahvaljujemo.

marijakirinic@gmail.com

Poster prikazi

INKLUZIVNOST NA DALJINU – PROJEKT „MEDVJEDIĆ RINO“ CENTRA ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE RIJEKA

Lenka Cimperman, dr.sc. Maja Rebrović Čančarević

Centar za odgoj i obrazovanje Rijeka, Rijeka, Republika Hrvatska

S ciljem promocije Centra za odgoj i obrazovanje Rijeka osmišljen je i proveden projekt „Medvjedić Rino“. Partneri na projektu bile su osnovne škole Brajda i Turnić. Aktivno je u projektu sudjelovalo preko stotinjak učenica i učenika nižeg osnovnoškolskog uzrasta te dvadesetak učenica i učenika Centra za odgoj i obrazovanje Rijeka. Projekt je zamišljen kao međusobno upoznavanje navedenih škola putem posjeta te zajedničkih druženja učenica i učenika. Zbog složene epidemiološke situacije projekt nije bilo moguće realizirati na navedeni način te je prilagođen modelu odvijanja nastave u školskoj godinu 2020./2021. Osnovni ciljevi projekta bili su: prezentacija odgojno-obrazovnog i rehabilitacijskog rada Centra za odgoj i obrazovanje Rijeka, poticanje na inkluzivno razmišljanje i djelovanje osnovnoškolske populacije koja je bila uključena u projekt, poticanje na aktivnu suradnju s drugim školama, senzibilizacija učenika bez teškoća u razvoju, poticanje učenika na prihvaćanje različitosti te osnaživanje učenika s teškoćama u razvoju. Provedba projekta podijeljena je u tri faze. U prvoj fazi uspostavljeni su kontakti s onim redovnim osnovnim školama na riječkom području koje su iskazale interes za uključivanje u projekt. U ovoj fazi također je izrađena i video prezentacija Centra za odgoj i obrazovanje Rijeka koja je prilagođena kronološkoj dobi populacije koja je uključena u projekt. U drugoj fazi projekta video prezentacija je prosljeđena u redovne osnovne škole koje su uključene u projekt. Nakon prikaza video prezentacije, učitelji su u vlastitim matičnim razredima proveli različite aktivnosti koje su imale za cilj poticati učenike na promišljanja o teškoćama, inkluzivnom djelovanju te razvoju empatije prema osjetljivim skupinama u društvu. Treća faza obuhvaćala je prikupljanje povratnih informacija o provedbenim aktivnostima te prikupljanje likovnih radova na temelju kojih je organizirana izložba povodom dana Centra za odgoj i obrazovanje Rijeka.

maja.rebrovic@gmail.com

PROVEDBA I EVALUACIJA PROGRAMA PSIHOSOCIJALNE PODRŠKE ZA DJECU OBOLJELU OD ŠEĆERNE BOLESTI TIP I

Dora Marinić^{1,2}, doc.dr.sc. Damir Miholić³

¹ Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Republika Hrvatska,

² Kabinet Sinapsus, Zagreb, Republika Hrvatska

³ Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Republika Hrvatska

Šećerna bolest tip I najviše je znana po nazivu juvenilni dijabetes, no danas je poznato da od tipa I mogu oboljeti osobe bilo koje životne dobi, a klasifikacija ovaj tip šećerne bolesti definira se nedostatkom inzulina. Promatrajući dijete oboljelo od šećerne bolesti u njegovim fizičkim, ali i socijalnim i psihološkim potrebama govorimo o biopsihosocijalnom modelu usmjerenom na oboljenje, čije prednosti su nam dobro poznate. Kritično razdoblje za djecu oboljelu od šećerne bolesti upravo je rana školska dob, kada se djeca na neki način odvajaju od roditelja, te započinje njihova samostalna briga o šećernoj bolesti i kontroli iste. Ciljevi ovog istraživačkog rada odnose se na provedbu i evaluaciju programa kreativnih terapija i njegovog doprinosa u psihosocijalnoj podršci djeci oboljeloj od šećerne bolesti tip I. Također, jedan od ciljeva je, provedbom kreativnih radionica u osnovnim školama, poboljšati svjesnost vršnjaka i učitelja o šećernoj bolesti, te na taj način omogućiti oboljeloj djeci zdrav socijalni razvoj. Metodom polustrukturiranog intervjua evaluirane su radionice provođene s djecom oboljelom od šećerne bolesti tip I, te korisnost provedene edukacije u koju su bili uključeni zdravi vršnjaci oboljele djece, a od strane učiteljica razredne nastave čime je uvažena perspektiva oboljele djece i učiteljica razredne nastave. Kvalitativnom analizom podataka (tematskom realističkom metodom) dobivene su sljedeće smjernice: Osnivanje centra za psihosocijalnu podršku na lokalnoj razini, veće uključivanje edukacijskih rehabilitatora u sustavu zdravstva i socijalne skrbi, sustavna edukacija zaposlenika i učenika osnovnih škola o kroničnim bolestima, organiziranje edukativno-kreativnih radionica o šećernoj bolesti te otvaranje prostora za korištenje art/ekspresivnih i kreativnih tehnika u sustavu odgoja i obrazovanja kroz unaprjeđenje kurikuluma.

dora.marinic1@gmail.com

Radionice

NISMO ROBOTI, JER RADIMO VAŽNE GREŠKE

Bojan Markičević

OŠ Velika Mlaka, Republika Hrvatska,
Edukacijski institut Boswell Beta, Utrecht, Nizozemska.

Moderno je društvo kompetitivno te zahtjeva izvrsnost, u svakom pogledu ljudskog djelovanja. Kako bi bili u toku s razvojem društva nerijetko se dodatni pritisak postavlja na ramena nastavnika i odgojno obrazovnih djelatnika. Nastavnici trebaju biti kompetentni i nadasve kreativni kako bi se suočili s izazovima školskih procesa. Nažalost školski sustavi nameću

života, odnosi s kolegama, administracija, radni uvjeti, materijali i oprema a sada i epidemiološke mjere od nas čine robote koji nemaju pravo na grešku, koje se ne pita za njihove emocije ili sposobnosti. Ili možda to nije tako? Na ovoj radionici ćemo analizirati vlastite predrasude i vidjeti kako nešto naizgled jednostavno zapravo to uopće nije. Proći ćemo kroz tehnike koje potiču komunikaciju i propitivanje dok se istovremeno suočavamo s osobnim iskustvima koji nas ometaju u kvalitetnijem donošenju odluka. Vježbe su razvijene kroz prilagodbu znanstveno istraživačkog pristupa i njihove primjene u procesima učenja i poučavanja. Ova radionica će omogućiti polaznicima da propitaju svoje pristupe i metode te da uoče prilike za rast učeći kroz vlastite greške.

ETIKA I ETIČKI IZAZOVI EDUKACIJSKIH REHABILITATORICA U POSTUPKU UTVRĐIVANJA PSIHOFIZIČKOG STANJA DJECE/UČENIKA

Iva Livić Kozina¹, Mirela Bukač², mr.sc. Andrea Fajdetić³

OŠ Ivana Cankara, Zagreb, Republika Hrvatska

² OŠ dr. Ivan Merz, Zagreb, Republika Hrvatska

³OŠ Petra Zrinskog, Zagreb, Republika Hrvatska

Formalno obrazovanje edukacijskih rehabilitatorica uz jasno zacrtane ishode s ciljem stjecanja kvalifikacije čini se nedovoljno stavlja naglasak na kompetencije u području razumijevanja i primjene etičkih principa edukacijsko-rehabilitacijske djelatnosti u različitim profesionalnim pozicijama područja obrazovanja, rehabilitacije i zdravstva. Etički okvir profesije definiran je Etičkim kodeksom edukacijsko-rehabilitacijske djelatnosti (HKER; 2021.). Primjena etičkih principa od posebnog je značaja tijekom postupka utvrđivanja psihofizičkog stanja koji je propisan *Pravilnikom o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta učenika te sastavu stručnih povjerenstava (NN 67/2014)*. Etički izazovi i dileme proizlaze iz dualnih uloga stručnih suradnika edukacijskih rehabilitatorica u redovitim osnovnim školama i njihovim profesionalnim zadaćama.

Etički izazovi u postupku proizlaze iz: 1. kompetencija, stavova, iskustva u radu te poimanja važnosti etike edukacijskih rehabilitatorica u postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta/učenika; 2. nedovoljno jasno definirane uloge profesionalaca drugih struka izvan sustava obrazovanja i stručnjaka koji nemaju ostvarene temeljne formalne preduvjete za predlaganje primjerenih oblika programske i profesionalne podrške; 3. obrazovnih politika i strategija ureda državne uprave u županiji za poslove obrazovanja; 4. nacionalnih obrazovnih politika; 5. uloge i funkcije drugih ustanova registriranima pri sustavima zdravstva i socijalne skrbi i dr.

Izazov je prikupiti sve relevantne i za postupak procjene važne informacije o funkcioniranju djeteta tijekom procjene i postupka utvrđivanja psihofizičkog stanja, biti otporan u odnosu na pritiske s ciljem utjecaja na

autonomno mišljenje člana Povjerenstva, a istovremeno graditi suradničke/partnerske odnose s roditeljima poštujući sve pozitivne propise.

Cjeloživotno i iskustveno učenje, uz stratešku podršku sustava i HKER, nedvojbeno pridonosi boljem razumijevanju važnosti profesionalne etike i praktične primjene etičkih principa u radu edukacijskih rehabilitatorica. Ovoj radionici cilj je omogućiti stručnjacima iskustveno učenje kako bi pravovremeno uočili neetična postupanja različitih dionika, spremnije reagirali te se nosili s etičkim izazovima s kojima se susreću i unaprijedili etičnost osobne profesionalne prakse tijekom postupka procjene psihofizičkog stanja. Cilj je radionice i razmotriti moguća postupanja edukacijskih rehabilitatorica u slučaju povrede Etičkog kodeksa naših i drugih struka. Ova radionica namijenjena je edukacijskim rehabilitatorima, prvenstveno imenovanim članovima Stručnog povjerenstva Škole, a zatim i svim drugima zainteresiranima.

andrea.fajdetic@gmail.com

MOŽETE LI POBEDITI ALOJZA?

Nebojša Nikolić

Vitezovi osmeha, Novi Sad, Republika Srbija

Interaktivna radionica „Možete li da pobjedite Alojza“ predstavlja zagonetku za sve potencijalne sudionike koji imaju hrabrosti pristupiti provjeri sebe, natjecanju sa sobom i drugima, te iskušenju zadovoljstva sobom, svojim malim timom i intelektualnom superiornošću.

Set igrovno instruktivnih aktivnosti temeljno pripremljenih, provedenih više puta potaknuće svakog učesnika na aktivnu participaciju, suočavanje sa sobom, mislima, idejama, razmišljanjem i nerazmišljanjem, opštom kulturom, zaboravljenim znanjima, brzinom i situacionom spretnošću, a sve u takmičarskom duhu.

Pripreme nema, pauza neće biti potrebna, osveženje i slatka iznenađenja za svakog, a i poklon za pobjednički tim.

Možete li da pobjedite Alojza?

vitezoviosmeha@gmail.com

POKRET, BOJA, LINIJA I GLAZBA

Jasna Romich Jurički, Koraljka Žepec

OŠ Grigora Viteza, Zagreb, Republika Hrvatska

Tema i sadržaj radionice

Kako povezati umjetnost, pokret, boju i glazbu? Kako utjecati na bolju motiviranost, ublažavanje psihomotornog nemira i emocionalne napetosti? Kako crtanje fraktalne mreže može utjecati i pomoći pri uvođenju novih sadržaja i pojmova u radu s učenicima s teškoćama u razvoju?

Nakon uvodne pokretne igre sudionici će uz fragmente glazbe slušnog integracijskog treninga nacrtati prema uputama svoju vlastitu fraktalnu mrežu i obojiti je. Kroz vlastito iskustvo osjetit će dobrobit primjene metode crtanja fraktalnog crteža uz glazbu.

Cilj radionice

Obogatiti metode rada s učenicima s teškoćama u razvoju primjenom praktičnih, kreativnih i edukativnih aktivnosti

Kompetencije sudionika

Stvaranje motivirajućeg i opuštajućeg okruženja za učenje; prepoznavanje igre i umjetnosti kao važne razvojne i društvene aktivnosti; implementacija inovativnih aktivnosti i metoda u neposredan rad poučavanja osoba s teškoćama u razvoju

Trajanje radionice

60 minuta

Instrumenti evaluacije radionice

Samoprocjena, evaluacijski upitnik